

Regionální vzdělávací centrum v SVK HK, tak trochu zapomenuté výročí

Eva Svobodová s přispěním Jaroslavy Štěpánové

V roce 2019 SVK HK slavila velké výročí 70 let od svého vzniku. V březnu 2020 se rozšířila pandemie koronaviru a měli jsme úplně jiné starosti. Bylo potřeba přesunout služby do virtuálního prostoru, ale nejen služby, do virtuálního prostředí se přesouvaly jak akce pro veřejnost, tak vzdělávací kurzy pro knihovníky. Ani 20. výročí programu VISK, které vzpomínal na konferenci Knihovny současnosti v listopadu 2020 R. Giebisch,[1] nerezonovalo natolik, abychom si připomněli dobu před více jak dvaceti lety u nás v knihovně, kdy vzniklo Regionální vzdělávací centrum.

Byla to doba vskutku převratná, začínalo nové tisíciletí, na spadnutí bylo vydání nového knihovního zákona (2001), chystal se dotační program Veřejné informační služby knihoven (VISK) a také program na podporu regionálních funkcí, tehdy ještě financovaný ze státních prostředků. K formování podprogramu VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání knihovníků, který byl až donedávna zaměřen především na vzdělávání v oblasti informační a počítačové gramotnosti, přispěly velkou měrou výsledky prvního rozsáhlého průzkumu kvalifikační struktury pracovníků v českých knihovnách, který proběhl v roce 1998. Ukázaly nutnost dalšího vzdělávání knihovníků v oblasti IT,[2] ale i v odborných znalostech a měkkých kompetencích. Nicméně muselo se začít úplně od začátku. Knihovny sice měly zkušenosti s pořádáním kurzů pro vlastní knihovníky a krajské knihovny pořádaly školení i pro knihovníky z knihoven v kraji, ovšem chyběl systém tohoto vzdělávání a především technické a technologické zázemí. První dotaci z programu VISK 2 obdržela SVK HK právě na vybudování a vybavení počítačové učebny. V prostorách studovny na Eliščině nábřeží byly na konci roku 2000 provedeny stavební úpravy a nová elektroinstalace, zakoupeny nábytek, počítače, dataprojektor a flipchart v celkové hodnotě 940 tis. Kč a oficiálně tak vzniklo v SVK HK krajské centrum pro mimoškolní vzdělávání knihovníků. V roce 2001 se dokoupil výukový software a vzdělávání mohlo být zahájeno. Dotace z ministerstva kultury činila 112 tis. Kč, proběhlo 18 kurzů, kterých se účastnilo 206 knihovníků. Prvními školiteli kurzů ECDL byli lektori Institutu dalšího vzdělávání Fakulty informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Spolupráce s UHK na tomto poli trvá dodnes s výjimkou let 2008–2011 a 2013, kdy jsme kurzy počítačové gramotnosti nerealizovali, a roku 2012, kdy jsme všechny kurzy objednali u IdeaHelp firmy Agrokonzulta Žamberk.

Díky kurzům se počítačová gramotnost knihovníků během následujících let výrazně zlepšila, což se projevilo i na výsledcích opakovaného celostátního průzkumu kvalifikační struktury knihovníků v roce 2004. V letech 2001–2005 proběhlo v SVK HK 88 kurzů základů počítačové a informační gramotnosti, odučeno bylo 1 355 hodin, kterých se zúčastnilo 1 063 pracovníků knihoven.[3] Zkoušky ECDL složilo 23 pracovníků knihoven a následně v roce 2006 dalších 9.[4] Ne všichni účastníci absolvovali kurzy ECDL až do konce, počet absolventů byl většinou menší než počet účastníků; někteří z různých důvodů kurzy nedokončili.

V roce 2001 působilo vzdělávací centrum ještě pro celý Východočeský kraj, celkem jedenáct okresů od Havlíčkova Brodu až po Semily, od roku 2002 už jenom pro knihovny v nově vzniklém Královéhradeckém kraji. Prioritně bylo určeno pro knihovníky z knihoven kraje, ale od roku 2002 se těchto školení zúčastňovali i knihovníci z SVK HK, v posledních letech i knihovníci mimo Královéhradecký kraj, obzvláště pokud školení probíhalo online formou.

První částečná obnova počítačové učebny (komponenty počítačů, software) ve výši 74 tis. Kč proběhla v roce 2004, v roce 2007 bylo vyměněno 10 počítačových stanic v hodnotě 210 tis. Kč.

V letech 2008 až 2011 SVK HK žádosti o dotace z podprogramu VISK 2 nepodávala. Důvodem bylo jednak stěhování do nové budovy, a pak také finanční krize. Knihovně byl zřizovatelem výrazně snížen příspěvek na provoz, proto neměla na spoluúčast, která u projektů VISK tvoří 30 %.

V roce 2013 byl z finančních důvodů podán projekt pouze na hardwarové a softwarové vybavení počítačové učebny. Aby byla dotace získána, musela SVK HK z vlastních zdrojů realizovat 4 kurzy počítačové gramotnosti v hodnotě 15 001 Kč. Počítačová učebna byla obnovena za 313 350 Kč. V roce 2014 bylo vyhlášeno 2. kolo VISK 2, a tak mohla být z dotace MK dovybavena učebna o nový lektorský počítač a dataprojektor.

Po přestěhování knihovny do nové budovy byla počítačová učebna umístěna v 5. podlaží; v roce 2015 byla přestěhována do 2. podlaží, poté co SVK HK zrušila Internet club a internet začala poskytovat ve všech prostorách knihovny.

V roce 2019 došlo k virtualizaci počítačové učebny, byl obnoven hardware i software. Celkové náklady obnovy činily 915 tis. Kč, z toho 615 tis. Kč knihovna získala z dotace z podprogramu VISK 2.

Od roku 2014 zjišťuje SVK HK potřeby vzdělávání knihovníků v kraji online dotazníkem, na jehož základě připravuje plán vzdělávání na další rok, včetně kurzů financovaných z dotace VISK 2. Ve školeních se začala objevovat kromě základních počítačových dovedností témata, jako je facebook, citace, digitální fotografie, online komunikace, tvorba animací a videí, plné texty, ochrana dat na sociálních sítích, e-knihy, autorská práva na internetu, centrální portál knihoven, infografika a tvorba plakátů, bezpečné používání internetu, práce s nástroji Google, e-publikování, tvorba a zpracování dotazníků, webové aplikace, myšlenkové mapy, projektový a procesní management, robotické pomůcky, genealogie, základy lektorské práce nebo pedagogické minimum pro knihovníky.

Ve výše zmiňovaném článku R. Giebische se uvádí, že od roku 2000 bylo prostřednictvím dotací z podprogramu VISK 2 poskytnuto na vzdělávání knihovníků v České republice včetně vybavení počítačových učeben v krajských knihovnách 48 378 000 Kč. V SVK HK bylo do vzdělávání knihovníků v kraji v rámci téhož podprogramu v letech 2000–2021 investováno celkem 3 927 887 Kč, přičemž dotace činily 2 850 000 Kč.

Kurzy počítačové gramotnosti nebyly jediným typem vzdělávání, které SVK HK v průběhu posledních dvaceti let poskytovala. V roce 2000, ještě před vznikem centra, se realizovalo např. 30hodinové školení pravidel AACR2, dva základní knihovnické kurzy a pracovní semináře k odborným činnostem. Základní knihovnické kurzy se dle potřeb knihoven v kraji pořádaly i nadále. V letech 2006–2007 ve spolupráci s firmou Profit klub Hradec Králové, v. o. s., proběhly dva cykly rekvalifikačního knihovnického kurzu akreditovaného MŠMT. V roce 2011 byly realizovány kurzy pro knihovníky v rámci projektu Unie zaměstnavatelských svazů: Zvýšení adaptability zaměstnanců působících v rámci sekce kultura. Uspořádán byl Inovační knihovnický kurz (SVK HK byla spolupořadatelem modulů Společný základ) s celkem 321 účastníky, dále to byly kurzy komunikačních dovedností (25 účastníků) a manažerských dovedností (5 účastníků).

V roce 2013 proběhla první Královéhradecká knihovnická konference, jejíž součástí bylo vedle přednášek i vyhlášení vzdělávací kampaně na rok 2014. Od té doby je pořádána každý rok, vždy s jiným ústředním tématem, kopírujícím zaměření celokrajské kampaně.

V roce 2014 se SVK HK začíná pomalu vzpamatovávat z finanční krize minulých let, což je vidět i na širší nabízených kurzů pro knihovníky (psychologie reklamy, grafický design, řešení obtížných komunikačních situací atd.). V roce 2015 se SVK HK zapojila do dalšího projektu Unie zaměstnavatelských svazů. Uskutečnily se semináře Přátelská pracoviště a Prevence násilí na pracovišti, Sociální dialog a další. Přihlásilo se tolik účastníků, že musely být opakovány, celkem jich proběhlo 12. V letech 2015–2017 se školila pravidla RDA. V roce 2017 mimo jiné proběhlo ve spolupráci s Policií České republiky školení Psychologie jednání s agresivním jedincem. Velký zájem zaznamenal workshop Pedagog v knihovně – knihovník pedagogem. Vrcholnou akcí roku 2018 byla celostátní Konference o personální práci v knihovnách. V letech 2018 a 2019 proběhly kurzy mediální gramotnosti z projektu Nadace OSF. V roce 2019 byl uspořádán Čtenářský kurz pro pedagogy a učící knihovníky z veřejných knihoven. V roce 2020 se realizovaly kurzy práce v MS Teams pro porady a školení v online prostředí, které pokračovaly i v roce 2021. V roce 2021 se konal druhý ročník Konference o personální práci v knihovnách, z důvodu zákazu prezenčních vzdělávacích akcí online.

V současné době už není Regionální vzdělávací centrum SVK HK vázáno jen na počítačovou učebnu; výuka knihovníků probíhá i v konferenčním sále a v ostatních učebnách, které jsou v SVK HK k dispozici. Naopak, pokud není počítačová učebna využívána pro kurzy dotované z podprogramu VISK 2, jsou v ní pořádána školení zaměstnanců SVK HK a také vzdělávací kurzy pro veřejnost, zejména v oblasti počítačové gramotnosti. V poslední době je také využívána pro výuku čtvrtých ročníků oboru Informační služby – zpracování informací. Spolupráce na praktické výuce studentů se Střední průmyslovou školou, Střední odbornou školou a Středním odborným učilištěm Hradec Králové v rámci výše zmíněného oboru vzdělávání se datuje už od roku 2005.

Vzdělávání knihovníků Královéhradeckého kraje bezesporu patří mezi nejvyšší priority Studijní a vědecké knihovny. Ovšem bez dlouhodobé podpory z podprogramu VISK 2 by nebylo možné jej zajistit na takové odborné úrovni, jak se to doposud daří i díky již zmíněné spolupráci s pedagogy Univerzity Hradec Králové. V Regionálním vzdělávacím centru SVK HK se z dotací podprogramu VISK 2 uskutečnilo 198 kurzů, kterých se zúčastnilo 2 369 knihovníků. Uspořádáno bylo 16 základních knihovnických kurzů a 267 dalších školení pro knihovníky.

Přehled počtu realizovaných školení, kurzů a dalších vzdělávacích akcí pro knihovníky je uveden v příloze. Bohužel některé údaje se nepodařilo dohledat.

Příloha Vzdělávání knihovníků v SVK HK 2001–2020

Rok	Kurzy počítačové gramotnosti (ECDL)	Účastníci knihovnický kurz	Základní Účastníci	Jiné vzdělávací akce	Účastníci
2001	18	206	1	9	21
2002	23	294	1	14	24
2003	21	267	3	38	22
2004	13	159	1	12	15

2005	12	124	1	7	14	
2006	11	144	0	0	22	
2007	10	83	0	0	22	
2008	0	0	1		8	
2009	0	0	1	22	6	
2010	0	0	1	11	2	
2011	0	0	1	17	20	
2012	3	52	1	22	3	
2013	8	125	0	0	4	123
2014	14	163	1	13	10	277
2015	9	109	0	0	14	342
2016	12	128	1	18 (96)*	16	302
2017	11	131	1	21 (115)*	11	324
2018	11	114	0		10	294
2019	12	121	1	19 (110)*	13	
2020	10	149	0		12	331
Celkem	198	2 369	16		267	

* První údaj znamená počet účastníků celého šestidenního základního knihovnického kurzu, údaj v závorce celkový počet účastníků za jednotlivé dny. Ne všichni účastníci se zúčastnili všech výukových dnů.

Kontakt na autorku: eva.svobodova@svkhk.cz

[1] GIEBISCH, Roman, ed. 20 let neformálního vzdělávání knihovníků z programu VISK. In: CHRUŠCOVÁ, Veronika. *Knihovny současnosti 2020: Sborník z 28. ročníku konference, konané ve dnech 2–4. listopadu 2020* [online]. Sdružení knihoven České republiky, 2020, s. 118–128 [cit. 2021-6-15]. ISBN 978-80-86249-91-9.

[2] HOUŠKOVÁ, Zlata. Vzdělávání? Vzdělávání! *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 4, 12. ISSN 0862-9366.

[3] SVOBODOVÁ, Eva. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 1949–2017: 24 894 dnů v životě knihovny : vychází u příležitosti 70. výročí knihovny*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2019, s. 145. ISBN 978-80-7052-137-3Konec formuláře

[4] SOUČKOVÁ, Alena. Pět let působení vzdělávacího centra v SVK Hradec Králové: naše téma: Knihovníci a vzdělávání. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 4, 16–17. ISSN 0862-9366.